

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Фінансовий та страховий менеджмент»

на тему: «Сучасний стан і перспективи розвитку страхування

автотранспортних засобів в Україні»

Виконавець:

студентка 6 курсу фінансово-
економічного факультету

Васильченко Альона Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н. професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Баранова Вікторія Глебівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Підвищення рівня життя населення призводить до зростання парку особистого автотранспорту, що зумовлено багатьма чинниками як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру.

Наслідком масової автомобілізації є зростання інтенсивності дорожнього руху, величезні людські і матеріальні втрати в результаті дорожньо-транспортних пригод через те, що автомобіль є засобом підвищеної небезпеки.

З метою пом'якшення фінансових наслідків аварій у світовій практиці активно використовується інститут страхування автотранспортних засобів, що дозволяє забезпечити відшкодування особистого і майнового збитку фізичним і юридичним особам, які постраждали на автомобільних дорогах, і відшкодувати збитки не тільки учасників транспортного процесу від несприятливих для них обставин, а й третіх осіб, які випадково опинилися жертвами дорожньо-транспортних пригод.

Суспільне значення автострахування полягає в тому, що воно є системою, орієнтованою на відшкодування збитків, завданих майну випадковими небезпечними подіями. У розвинених економічних системах автострахування стає основою стабільної життєдіяльності кожної окремої людини, домогосподарства і суспільства в цілому.

В Україні автострахування, що об'єднує страхування автотранспортних засобів, обов'язкове і добровільне страхування відповідальності їх власників, виступає в якості системоутворюючого виду ризикового страхування. Протягом останніх декількох років автострахування забезпечує значну частину всіх страхових зборів на вітчизняному страховому ринку і має тенденцію до зростання. Результат діяльності страхових компаній у сегменті автострахування визначає фінансові показники всієї індустрії страхування.

На тлі істотної трансформації ринку автострахування відчувається брак наукових і практичних досліджень. Зростання автомобільного парку і

введення обов'язкового страхування автоцивільної відповідальності викликали збільшення частки страховиків, що мають великі обсяги автострахування за відсутності інструментарію комплексного управління даним ресурсом. По Каско і обов'язковому страхуванню автоцивільної відповідальності власників транспортних засобів спостерігається скорочення рентабельності страхування. Кожне нераціональне рішення, пов'язане з діяльністю компанії допускає можливість банкрутства страховика.

Страхування автотранспортних засобів все більше відносять до «ризикових видах страхування». З цієї причини на чільне місце страхові компанії ставлять питання, пов'язані з оцінюванням тих ризиків, які виникають в період дії як окремо взятого договору, так і страхового пакета в цілому. Оцінка цих ризиків і визначення факторів, що впливають на формування витрат, є основою для стійкості страхової компанії, її конкурентоспроможності.

Дослідженню окремих аспектів означеної проблеми присвячені праці ряду зарубіжних науковців та практиків. Водночас ринок автострахування не стоїть на місці. Відповідно дослідження науковців мають тенденцію до втрати актуальності, що обумовлено внесенням змін до страхового законодавства, розвитком страхових відносин, активізацією страхування в мережі інтернет. Це означає необхідність в узагальненні їх напрацювань з урахуванням сьогодення.

Мета дослідження - на основі узагальнення теоретико-методологічних доробок у сфері страхування автотранспортних засобів та практики його застосування визначити перспективи розвитку та розробити методичні підходи щодо прогнозування страхування автотранспортних засобів в Україні.

Завдання дослідження:

- 1) з'ясувати економічну сутність страхування та особливості страхування автотранспортних засобів;
- 2) дослідити еволюцію розвитку страхування автотранспортних засобів;

- 3) визначити основні види страхування автотранспортних засобів;
- 4) здійснити аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні;
- 5) провести оцінку фінансово-господарської діяльності страхової компанії «Арсенал Страхування»;
- 6) проаналізувати страхування автотранспортних засобів в страховій компанії «Арсенал Страхування» за 2015-2017 рр.;
- 7) розглянути можливості імплементації міжнародного досвіду страхування автотранспортних засобів;
- 8) з'ясувати напрями розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні;
- 9) запропонувати методичні підходи до прогнозування розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні.

Об'єктом дослідження виступає автотранспортне страхування.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні підходи щодо здійснення автотранспортного страхування в Україні.

Методи дослідження. В процесі дослідження для досягнення поставленої мети було використано систему методів, яка включала наступні: монографічний метод було використано в процесі з'ясування економічної сутності страхування та особливості страхування автотранспортних засобів; історичний метод застосовано щодо еволюції розвитку страхування автотранспортних засобів; системно-структурний метод застосовано щодо виокремлення основних видів страхування автотранспортних засобів; метод аналізу та синтезу застосовано в процесі вивчення аналізу сучасного стану та тенденцій розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні, оцінки фінансово-господарської діяльності страхової компанії «Арсенал Страхування»; особливостей страхування автотранспортних засобів в страховій компанії «Арсенал Страхування» за 2015-2017 рр.; метод індукції та дедукції застосовано щодо з'ясування можливостей імплементації міжнародного досвіду страхування автотранспортних засобів та визначення

напрямів розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні; кореляційно-регресійний метод прогнозування застосовано щодо визначення методичних підходів до прогнозування розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні; методи наукової абстракції та узагальнення застосовано при формулюванні висновків.

Інформаційна база дослідження включає систему законодавчих актів зі страхування, статистичні дані, фінансову звітність, наукові дослідження вчених.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (106 найменувань) та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 117 сторінок. Основний зміст викладено на 108 сторінках. Робота містить 17 таблиць, 18 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: «Деякі аспекти розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні як чинника забезпечення сталого розвитку національного господарства»

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні засади страхування автотранспортних засобів»* розглянута економічна сутність страхування та особливості страхування автотранспортних засобів; досліджена еволюція розвитку страхування автотранспортних засобів; охарактеризовані основні види страхування автотранспортних засобів.

У другому розділі *«Аналіз страхування автотранспортних засобів в Україні (на прикладі СК «Арсенал страхування»)»* проведений аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні; здійснена оцінка фінансово-господарської діяльності страхової компанії «Арсенал страхування»; проаналізовані особливості страхування автотранспортних засобів в страховій компанії «Арсенал страхування» за 2015-2017 рр.

У третьому розділі *«Перспективи розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні (на прикладі СК «Арсенал страхування»)»* визначені можливості імплементації міжнародного досвіду страхування автотранспортних засобів; розроблені напрями розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні; обґрунтовані методичні підходи до прогнозування розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Страхування автотранспортних засобів – це вид страхового захисту, який покликаний захищати майнові інтереси застрахованих, пов'язані з відповідними ризиками. Для більш повного з'ясування сутності цього виду страхування доцільно розглянути еволюцію його розвитку.

2. Еволюція автотранспортного страхування починає свій відлік від появи перших транспортних засобів та усвідомлення автовласниками того факту, що експлуатація транспортного засобу може призвести до непередбачуваних подій - дорожньо-транспортних пригод, за наслідками яких їм або третім особам будуть завдані певні збитки. Відносно недовгий період становлення та розвитку автотранспортного страхування в Україні дозволяє детермінувати 3 основні етапи його розвитку, упродовж яких закладалися теоретичні та методологічні основи автотранспортного страхування, що визначили подальший вектор його розвитку.

3. На сьогодні існує велика кількість підходів щодо класифікації страхування транспортних засобів. Найбільш важливим вважаємо поділ на обов'язкове та добровільне, а також за видом автомобільного транспорту.

4. Вітчизняний ринок автотранспортного страхування представлено обов'язковим та добровільним страхуванням цивільної відповідальності власників транспортних засобів, КАСКО і Зелена картка. Результати дослідження засвідчили, що впродовж останніх років ситуація на ринку автотранспортного страхування склалася не зовсім сприятлива. Негативні наслідки фінансово-економічної кризи призвели до зменшення попиту населення на страхові послуги КАСКО. За цей період відбулася невелика динаміка в зростанні автотранспортного страхування: зростали страхові премії, водночас зростали і страхові виплати. Автотранспортне страхування залишається основним сектором у структурі страхування в Україні, значну

частку займає КАСКО. Посилилася концентрація ринку автостраховання, яка сприяє розвитку конкуренції серед страховиків. Існуючий рівень автотранспортного страхування підтверджує, що страхування автомобілів і супутніх ризиків – головна характеристика українського страхового ринку.

5. СК «Арсенал Страхування» працює на ринку України вже більше 12 років. СК «Арсенал Страхування» активно розширює діяльність на страховому ринку, про що свідчить зростання валюти балансу. Компанія має мобільну структуру активів та зростання в динаміці залученого капіталу з його переважанням в структурі пасивів. В установі зростають обсяги чистого доходу від реалізації, валовий прибуток та обсяги чистого прибутку. Ліквідність страхової компанії відповідає нормативам але активно погіршується. Обсяги страхових платежів активно зростають (на 7,87% в 2016 та 8,05% в 2017 р.), обсяги страхових виплат зростали в 2017 р. (на 28,28% в 2017 р.). Рівень виплат скорочувався в 2016 р. (-43%) та значно зріс в 2017 р. (+8%) і склав 50,07%.

6. СК «Арсенал Страхування» пропонує три основні програми автостраховання: традиційні «КАСКО» та «Автоцивілка» та програму «СтрахOFF». Причому «Автоцивілка» включає декілька підпрограм - «Автоцивілка Леді» та «Автоцивілка Абсолют». Проведений аналіз засвідчив, що обсяги валових страхових премій та витрат по автострахованню мають чітку тенденцію до зростання, зростає і рівень страхових виплат. Найбільше зростання як по валовим страховим преміям так і виплатам дають програми «Каско» та «Автоцивілка». Само вони займають і найбільшу питому вагу в структурі валових страхових премій та виплат. Рівень страхових виплат має чітку тенденцію до зростання по усім по автоцивілці, причому по цій програмі він є найвищим. По іншим програма він коливається по різному, зокрема щодо програми КАСКО він скорочується в 2016 р. і зростає в 2017 р. Щодо «СтрахOFF»– ситуація прямо протилежна – він зростає в 2016 та скорочується в 2017 р. Компанії необхідно зайнятись розробкою нових видів автостраховання. При цьому

необхідно більш пильну увагу звернути на програму «СтрахOFF» з метою з'ясування її потенціалу.

7. Досвід зарубіжних країн вказує на необхідність впровадженні інноваційних технологій у розвиток автострахування в Україні. Особливо доцільним видається запровадження мобільної стратегії для страхових компаній в Україні і СК «Арсенал страхування» зокрема, оскільки ріст попиту на мобільні додатки та динаміка зростання користувачів мобільного контенту призводить до великої зацікавленості з боку потенційних клієнтів, і, як наслідок, обумовлює зростання грошових потоків. У більшості країн такий вид страхування, як страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів є обов'язковим, проте в Україні він ще не настільки розвинений, щоб бути обов'язковим. Тому необхідно зазначити, що страховий ринок України повинен орієнтуватися на міжнародний досвід, принаймні таких країн як Польща, Італія, Австрія.

8. Активізація впровадження різноманітних інновацій на ринку автотранспортного страхування в Україні та на СК «Арсенал страхування» сприятиме забезпеченню зростання конкурентоспроможності страховиків, підвищенню фінансової інклюзивності. Серед таких інновацій найбільше значення матимуть інформаційні технології та цифрова трансформація завдяки активному використанню населенням мобільних пристроїв, портативних комп'ютерів з онлайн-доступом до інформаційних ресурсів, фінтех-інновації, функціонуванню соціальних мереж та платіжних систем, а також використання технологій розподіленого реєстру для зберігання статичної та динамічної інформації щодо трансакцій, пов'язаних із страхуванням.

9. Для прогнозування ринку автострахування в Україні пропонуємо використовувати засоби кореляційно-регресійного аналізу. Побудова за його допомогою відповідних моделей дозволяє не тільки здійснити прогноз, а й побудувати певні сценарії при зміні того чи іншого чинника. Проведені розрахунки щодо впливу на обсяги валових страхових премій на ринку

страхування засвідчили 99,22% залежність цього показника від індексу інфляції, кількості дорожньо-транспортних пригод на 1 тисячу населення та кількості автомобілів на 100 домогосподарств. В результаті розрахунків було отримано наступну модель: $Y = -23175,18 + 787,147X_1 + 9780,99X_2 + 1007,897X_3$. Проведене подальше прогнозування засвідчило зменшення обсягу валових страхових премій в 2018 р. та його зростання в 2019 р. Правильне застосування кореляційних методів дає змогу зрозуміти глибинну сутність процесів взаємозв'язків.

АНОТАЦІЯ

Васильченко А., «Сучасний стан і перспективи розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні»

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Фінансовий та страховий менеджмент»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – автотранспортне страхування та процес його розвитку в Україні.

У роботі розглянуті теоретичні основи страхування автотранспортних засобів. Проведений аналіз страхування автотранспортних засобів в Україні на прикладі страхової компанії «Арсенал страхування». Обґрунтовані перспективи розвитку страхування автотранспортних засобів в Україні.

Ключові слова: страхування, автотранспортні засоби, страхова компанія, аналіз, міжнародний досвід, напрями розвитку.

ANNOTATION

Vasilchenko A., «Current state and prospects of development of motor vehicle insurance in Ukraine»

thesis for Master degree in specialty 072 «Finance, banking and insurance»
under the program
« Financial and insurance management»
Odessa National Economic University
Odessa, 2018

Master's qualification work consists of three sections. The object of research – motor insurance and the process of its development in Ukraine.

The paper deals with the theoretical foundations of motor vehicle insurance. The analysis of insurance of vehicles in Ukraine on the example of the insurance company "Arsenal insurance". Prospects of development of insurance of vehicles in Ukraine are proved.

Keywords: insurance, motor vehicles, insurance company, analysis, international experience, directions of development.